

บทที่ ๖

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะออกเป็น ๒ ตอน ดังต่อไปนี้:-

ตอนที่ ๑ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการให้หัวเรื่องภาษาไทย ในสาขาประชากรศาสตร์ของบรรณารักษศาสตร์และทำบัตรรายการ

ตอนที่ ๒ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่องภาษาไทย ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ของผู้ใช้ห้องสมุด

ตอนที่ ๑ สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการให้หัวเรื่องของบรรณารักษศาสตร์และทำบัตรรายการ

ผลการวิจัยจากการให้สัมภาษณ์ของบรรณารักษศาสตร์และทำบัตรรายการจากห้องสมุด ๗ แห่งที่ทำการสำรวจ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้:-

ในจำนวนห้องสมุดที่ทำการสำรวจ ๗ แห่ง มีห้องสมุดอยู่ ๓ แห่งที่รวบรวมเอกสารและหนังสือทางด้านประชากรศาสตร์อย่างจริงจัง ส่วนห้องสมุดอีก ๔ แห่งรวบรวมหนังสือและเอกสารทางแพทยศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และกลุ่มเป้าหมายที่ห้องสมุดส่วนใหญ่ให้บริการ คือ กลุ่มนิสิต นักศึกษา และอาจารย์ รองลงมา คือ นักวิจัย หรือนักวิชาการ เมื่อพิจารณาถึงขนาดของห้องสมุด ปรากฏว่ามีห้องสมุด ๒ แห่ง ที่มีขนาดใหญ่พอสมควร เนื่องจากมีบุคคลากรทำงานห้องสมุดเกินกว่า ๒๐ คนขึ้นไป ซึ่งได้แก่ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

จากการสัมภาษณ์บรรณารักษศาสตร์และทำบัตรรายการจากห้องสมุด ๗ แห่ง ปรากฏว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเพศหญิงทั้งหมดมีจำนวนผู้ตอบอยู่ในกลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์ ๗ คน ซึ่งสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งสิ้น กล่าวคือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ๓ คน ระดับปริญญาโท ๓ คน และกำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท ๑ คน บรรณารักษศาสตร์จำนวน ๔ คน ใน ๗ คน ที่ให้สัมภาษณ์ เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดเก็บเอกสารสิ่งพิมพ์ในสาขาประชากรศาสตร์ และการวางแผนครอบครัว

สำหรับความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของผู้ที่จะมาปฏิบัติงานด้านการจัดทำบัตรรายการภาษาไทยนั้น ปรากฏผลว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้ที่จะมาปฏิบัติงานดังกล่าวได้ดี ควรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ และเคยผ่านการอบรมวิชาประชากรศาสตร์ และการวางแผนครอบครัวมาแล้ว

หนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่บรรณารักษ์ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้กันเป็นส่วนใหญ่ คือหนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒ และ ๓" ซึ่งบรรณารักษ์ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอความคิดเห็นว่า เป็นคู่มือที่ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยกว่านี้ เนื่องจากคู่มือดังกล่าวมีความละเอียดของหัวเรื่องไม่เพียงพอ หัวเรื่องที่ให้กว้างเกินไป ไม่ทันสมัย หัวเรื่องบางคำควรมีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังมีการโยงข้อความ (Cross Reference) ไม่เหมาะสม และมีคำอธิบายหัวเรื่อง (Scope Notes) ไม่เพียงพอ เป็นต้น สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ใช้กันอยู่นั้น บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ควรเพิ่มหัวเรื่องภาษาไทยให้มากยิ่งขึ้น เพราะหนังสือและเอกสารต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้นทั้งเนื้อหาและจำนวน ดังนั้นจึงควรมีหัวเรื่องที่ละเอียดขึ้นและเฉพาะยิ่งขึ้นในสาขาวิชาต่าง ๆ นอกจากนี้บรรณารักษ์ยังเน้นถึงการปรับปรุงหัวเรื่องให้ทันสมัย หัวเรื่องบางหัวเรื่องที่ล้าสมัยแล้วควรปรับปรุงใหม่ และควรใช้คำที่คนทั่ว ๆ ไปนิยมใช้กัน อาทิเช่น สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อาจใช้คำว่ามลภาวะ หรือสภาวะแวดล้อมเป็นพิษแทน เป็นต้น

สำหรับหลักเกณฑ์ในการเพิ่มหัวเรื่องภาษาไทยขึ้นใช้เองนั้น ปรากฏว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จะกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้เองเมื่อพบว่าในหนังสือคู่มือไม่มีหัวเรื่องที่ต้องการ บางครั้งจะกำหนดขึ้นจากศัพท์ใหม่ ๆ ในสาขาประชากรศาสตร์โดยมีการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ก่อนว่าควรใช้อย่างไร และบางครั้งดูเทียบจากหนังสืออ้างอิงในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ในด้านศัพท์ที่จะใช้ด้วย สำหรับหัวเรื่องบางหัวเรื่องในคู่มือที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นหัวเรื่อง บรรณารักษ์จะเปลี่ยนไปใช้หัวเรื่องที่ตนคิดว่าเหมาะสมมากกว่า โดยการกำหนดขึ้นเอง

สำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์จากห้องสมุด ๗ แห่งที่ทำการสำรวจ ประสบในการให้หัวเรื่องและการเพิ่มเติมหัวเรื่องขึ้นใช้เอง พอสรุปได้ดังนี้:

๑. ปัญหาขาดหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย ที่จะใช้เป็นแนวทางในการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือและ เอกสารในสาขาประชากรศาสตร์ ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดที่บรรณารักษ์ประสบกันมาก เพราะหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้กันอยู่นั้น ได้แก่ หนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย" ซึ่งเป็นหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องในสาขาวิชาทั่ว ๆ ไป สำหรับห้องสมุดที่มีหนังสือหรือเอกสารทั่ว ๆ ไป ที่ไม่เน้นหนักสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นบรรณารักษ์จึงจัดหมู่และทำบัตรรายการในห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาจึงต้องประสบปัญหาการใช้คู่มือนี้อย่างมาก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณารักษ์ของห้องสมุดเฉพาะสาขาวิชาประชากรศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาใหม่และเป็นวิชาที่เพิ่งจะได้รับความสนใจทำการศึกษาค้นคว้ากันอย่างแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้เอง ศัพท์วิชาการใหม่ ๆ ที่ใช้กันในหนังสือและเอกสารในสาขาประชากรจึงมีปรากฏขึ้นมากมาย ดังนั้นหัวเรื่องที่มีในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย จึงมีหัวเรื่องที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาประชากรศาสตร์น้อย ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอความคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับคู่มือการให้หัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยไปแล้วข้างต้น ปัญหาการขาดหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยนี้ เป็นผลให้บรรณารักษ์ไม่มีหนังสือคู่มือที่จะใช้เป็นแนวทางในการเทียบหัวเรื่องที่ตนกำหนดขึ้นใช้เองว่าควรจะใช้อย่างไร ทำให้บรรณารักษ์เกิดความไม่แน่ใจว่าถ้านำหัวเรื่องที่ตนกำหนดขึ้นเองมาใช้จะถูกต้องหรือไม่ ผู้ใช้ห้องสมุดจะนิยมใช้กันหรือไม่ และจากหัวเรื่องดังกล่าวผู้ใช้ห้องสมุดจะค้นหนังสือได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตนต้องการค้นหรือไม่

๒. ปัญหาหัวเรื่องในหนังสือคู่มือมิให้ใช้ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะศัพท์ทางวิชาการด้านประชากรศาสตร์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะหัวเรื่องในหนังสือคู่มือที่ใช้กันส่วนใหญ่ เป็นหัวเรื่องทั่ว ๆ ไปไม่ค่อยเฉพาะเจาะจงในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง หัวเรื่องบางหัวเรื่องให้ความหมายกว้างเกินไปจนขาดความละเอียด เช่น หัวเรื่องคำว่า "ประชากร" ซึ่งเป็นหัวเรื่องที่กินความหมายกว้างมากไม่ได้ชี้เฉพาะไปว่า ประชากรในด้านใดโดยเฉพาะ ซึ่งที่จริงแล้ววิชาประชากรศาสตร์เป็นวิชาที่มีเนื้อหาวิชาละเอียดและลึกซึ้งมาก และเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น ๆ มากมาย ดังนั้นหัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใช้ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ จึงจำเป็นต้องมีความเฉพาะเจาะจงและละเอียด เพื่อให้เน้นถึงเรื่องราวของประชากรจริง ๆ อาทิเช่น เรื่อง "นโยบายประชากร" "ปัญหาประชากร" "ความหนาแน่นของประชากร" "การเพิ่มประชากร" เป็นต้น

๓. ปัญหาหัวเรื่องในหนังสือคู่มือที่ใช้อยู่ไม่ทันสมัย ดังได้กล่าวไปแล้วว่า วิชาประชากรศาสตร์เป็นวิชาใหม่ที่เพิ่งมีการศึกษาอย่างจริงจังมาไม่นานนี้ ดังนั้นศัพท์ใหม่ ๆ ตลอดจนคำเฉพาะต่าง ๆ ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์จึงเกิดขึ้นมากมาย หนังสือและเอกสารที่เสนอเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับประชากรศาสตร์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเสนอเนื้อหาที่เฉพาะเรื่องยิ่งขึ้น ซึ่งเมื่อมีการจัดนำหนังสือและเอกสารดังกล่าวมาทำบัตรรายการและให้หัวเรื่องแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องให้หัวเรื่องที่เฉพาะเจาะจง และเป็นหัวเรื่องที่ใช้ทั้งสองยุคกันเคย แต่เนื่องจากหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการปรับปรุงให้ทันสมัยตามกาลเวลา ดังนั้นหัวเรื่องบางหัวเรื่องในหนังสือคู่มือไม่ค่อยทันสมัยเท่าที่ควร และอีกประการหนึ่งหนังสือคู่มือส่วนใหญ่ที่ใช้กันเป็นหนังสือคู่มือที่ให้หัวเรื่องในความหมายกว้างและทั่ว ๆ ไป ไม่ค่อยชี้เฉพาะเจาะจงมากนัก

๔. ปัญหาการโยงข้อความ (Cross Reference) การโยงข้อความในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทย และการใช้บัตรโยงหัวเรื่องในห้องสมุดที่ทำการสำรวจหลายแห่งนั้น มีการใช้น้อย มิใช่เพียงพอที่จะสนองความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดได้ เพราะหัวเรื่องส่วนมากที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้มีลักษณะการใช้คำที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่ค่อยมีความคุ้นเคย นอกจากนี้ในการทำบัตรโยงนี้ ผู้ใช้ห้องสมุดบางคนให้ความเห็นว่าการมีบัตรโยงมาก ๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น บางครั้งทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีความเบื่อหน่ายและท้อใจในการค้นบัตรรายการ เพราะเมื่อค้นหัวเรื่องที่ตนต้องการที่ใด มักจะต้องพบกับการโยงให้ไปค้นหัวเรื่องอีกหัวเรื่องเสมอ ซึ่งทำให้เสียเวลาและขาดกำลังใจในการค้นต่อไป

๕. ปัญหาหัวเรื่องในหนังสือคู่มือมีคำอธิบายหัวเรื่อง (Scope Notes) ไม่เพียงพอ หัวเรื่องในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องบางหัวเรื่อง ไม่ได้อธิบายถึงขอบเขตเนื้อหาที่หัวเรื่องนั้นครอบคลุมอยู่ ทำให้บรรณารักษ์เกิดความสงสัยเมื่อนำหัวเรื่องนั้นมาใช้ ตัวอย่างเช่น มนุษย์พฤติกรรม เป็นต้น

๖. ปัญหาเกี่ยวกับศัพท์บางคำที่แปลจากภาษาต่างประเทศ ผู้ใช้ห้องสมุดจะไม่รู้จัก เนื่องจากไม่ใช่ศัพท์บัญญัติที่แพร่หลาย บรรณารักษ์เองไม่แน่ใจว่า เมื่อแปลศัพท์จากภาษาต่างประเทศนั้นออกมาแล้ว จะมีความหมายครบสมบูรณ์หรือไม่ ซึ่งในบางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้การทับศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นแทน ตัวอย่างเช่น คำว่า "คอมพิวเตอร์โปรแกรม" เป็นต้น การทับศัพท์ภาษาอังกฤษนี้ บางครั้งบรรณารักษ์เกิดความสงสัยและสับสนไม่แน่ใจว่า ควรจะใช้คำว่า "คอมพิวเตอร์โปรแกรม"

หรือ "โปรแกรมคอมพิวเตอร์" จึงจะเป็นที่รู้จักของผู้ใช้ห้องสมุดมากกว่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการใช้ตัวสะกดเพื่อถ่ายทอดภาษา ว่าควรจะใช้ตัวสะกดใดจึงจะถูกต้อง ซึ่งในบางครั้งคำที่มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคำเดียวกัน แต่ห้องสมุด ๒ แห่ง ใช้ตัวสะกดต่างกัน เช่น คำว่า "ซิฟิลิส" และ "ซิฟิลิส" ซึ่งมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Syphilis" การใช้ตัวสะกดต่างกันนี้เป็นผลให้ผู้ใช้งานห้องสมุดเกิดความสงสัยและสับสนได้

๗. ปัญหาการเลือกใช้คำให้สั้น กระชับรัด สละสลวย มีความหมายตรงกับสิ่งที่ต้องการที่สุด และเป็นคำที่ผู้ใช้เข้าใจความหมายและนิยมใช้กัน การกำหนดหัวเรื่องตามลักษณะที่กล่าวไว้นี้เป็นปัญหาแก่บรรณารักษ์อย่างมาก เพราะบรรณารักษ์เกิดความไม่แน่ใจว่า หัวเรื่องที่ตนคิดว่าสั้น กระชับรัด และได้ความหมายตรงตามความประสงค์ของผู้ใช้ห้องสมุด ในทัศนะของตนนั้นจะตรงกับทัศนะของผู้ใช้ห้องสมุดมากน้อยเพียงใด ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจากการขาดคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่ทันสมัยที่จะนำมาเป็นแนวทางในการเทียบกับหัวเรื่องที่กำหนดขึ้น และอีกประการหนึ่งหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นใช้เองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีการสอบถามถึงความนิยมจากผู้ใช้งานห้องสมุด ดังนั้นจึงไม่อาจทราบได้ว่า หัวเรื่องดังกล่าวได้รับความนิยมจากผู้ใช้งานมากน้อยเพียงไร

๘. ปัญหาความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์ในการให้หัวเรื่องภาษาไทยในห้องสมุดต่าง ๆ บรรณารักษ์ในห้องสมุดต่าง ๆ จะกำหนดคำขึ้นเป็นหัวเรื่องกันเอง โดยไม่มีการปรึกษารือปรึกษากันก่อน แม้กระทั่งในห้องสมุดเดียวกัน บางครั้งมีการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้ต่างกัน ทั้ง ๆ ที่เป็นหัวเรื่องที่มีความหมายเดียวกัน อาทิเช่น หัวเรื่อง "โภชนาการเด็ก" กับ "เด็ก-โภชนาการ" เป็นต้น ซึ่งเป็นผลให้หัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใช้เองนั้นมีความซ้ำซ้อนกัน และยังมีผลให้การเรียงบัตรรายการในคู่มือรายการกระจัดกระจาย หนังสือและเอกสารที่มีเนื้อหาเดียวกันไม่รวมอยู่ด้วยกัน ดังนั้นในการกำหนดหัวเรื่องขึ้นใช้นั้น โดยเฉพาะในห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์จัดหมู่และทำบัตรรายการหลายคนควรมีการปรึกษารือปรึกษากันและควรร่วมมือกันในการกำหนดหัวเรื่องให้อยู่ในแนวเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการให้หัวเรื่องซ้ำซ้อน

๙. ปัญหาเรื่องไม่มีการจัดทำบัญชีหัวเรื่องเพิ่มเติม กล่าวคือ บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบงานด้านจัดหมู่และทำบัตรรายการภาษาไทย ควรจัดทำบัญชีหัวเรื่องเพิ่มเติมไว้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบหัวเรื่อง เวลาให้หัวเรื่องทุกครั้งที่ทำบัตรรายการ และบัญชีหัวเรื่องนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อบรรณารักษ์ใหม่ที่เข้ามาปฏิบัติงานได้ใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มหัวเรื่องด้วย ดังนั้น การจัดทำบัญชี

หัวเรื่องเพิ่มเติมจึงเป็นประโยชน์อย่างมาก แต่จากการสำรวจห้องสมุด ๗ แห่ง ปรากฏว่ามีห้องสมุดจำนวนน้อยมากที่จัดทำบัญชีหัวเรื่องเพิ่มเติม ส่วนมากจะใช้วิธีตรวจสอบหัวเรื่องจากตู้บัตรเรื่องมากกว่า

๑๐. ปัญหาของผู้ใช้ห้องสมุดในการค้นหาและใช้บัตรเรื่อง

หัวเรื่องส่วน

ใหญ่ในห้องสมุด บรรณารักษ์จะกำหนดโดยอาศัยหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องในหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องที่ใช้กัน ดังนั้น จากหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องดังกล่าว เป็นผลให้หัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใช้ในห้องสมุดมีลักษณะที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่ค่อยคุ้นเคย กล่าวคือ ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะค้นหัวเรื่องจากคำที่ตนคุ้นเคยและพบเห็นเป็นประจำ แต่บรรณารักษ์จะกำหนดคำที่เป็นหัวเรื่องต่างจากความคุ้นเคยของผู้ใช้ห้องสมุด จึงเป็นผลให้ผู้ใช้ห้องสมุดอาจจะค้นหัวเรื่องที่ตนต้องการไม่พบ ตัวอย่างเช่น ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการค้นเรื่อง "การเพิ่มประชากร" ก็จะไปตู้บัตรเรื่องเพื่อค้นคำว่า การเพิ่มประชากร โดยไม่ได้ดูที่ ประชากร, การเพิ่ม ซึ่งเป็นคำที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นเป็นหัวเรื่องที่ใช้สำหรับหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเพิ่มประชากร จึงทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดนั้นค้นเรื่องที่ตนต้องการไม่พบ ดังนั้น การทำบัตรโยงข้อความจึงมีบทบาทมากในการแก้ปัญหานี้ ซึ่งบรรณารักษ์จะต้องทำบัตรโยงให้ละเอียด และครอบคลุมคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดนิยมใช้ แล้วโยงไปหาหัวเรื่องที่บรรณารักษ์กำหนดขึ้นเอง

นอกจากนี้ ในการเรียงบัตรผิดที่ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ผู้ใช้ห้องสมุดประสบปัญหา เพราะเมื่อผู้ใช้ห้องสมุดค้นไม่พบหัวเรื่องที่ตนต้องการแล้ว ก็พลอยทำให้ไม่คิดที่จะค้นบัตรต่อไป ดังนั้นการเรียงบัตรให้ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถเข้าถึงหนังสือและเอกสารที่ตนต้องการได้

ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปรับปรุงหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์

๑. บรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ ควรมีการประชุมตกลงกันในเรื่องการกำหนดหัวเรื่องเพิ่มเติมขึ้นใช้ เพื่อว่าห้องสมุดเฉพาะในสาขานี้จะได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดหัวเรื่องเป็นแบบเดียวกัน

๒. ควรมีการจัดทำหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์ขึ้น และเป็นหัวเรื่องที่ยอมรับกัน เพื่อว่าห้องสมุดเฉพาะทางประชากรศาสตร์สามารถนำไปใช้ได้ หัวเรื่องที่จัดทำขึ้นนี้

ควรเป็นศัพท์ที่ทันสมัย และครอบคลุมความหมายอย่างดี ทั้งยังเป็นคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดคุ้นเคยด้วย และถ้าเป็นไปได้ควรมีการปรับปรุงหัวเรื่องที่จัดทำขึ้นนั้นอยู่เสมอ อาจจะเป็นปีละ ๑ ครั้ง เพื่อให้คำที่ใช้เป็นหัวเรื่องนั้นมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ และควรมีการจัดพิมพ์เผยแพร่หัวเรื่องภาษาไทยที่ได้จัดทำขึ้นด้วย

๓. การจัดทำหัวเรื่องภาษาไทยนี้ ควรมีการเพิ่มเติมหัวเรื่องของคานประชากรศาสตร์ ให้มีรายละเอียดมากเพียงพอสำหรับห้องสมุดหรือศูนย์เอกสารในสาขาประชากรศาสตร์ และถ้าจะให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรมีการอธิบายศัพท์หัวเรื่องที่ใช้ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์พอเข้าใจว่า หัวเรื่องนั้น ๆ จะเหมาะสมใช้กับเนื้อหาในลักษณะใด

๔. เมื่อมีการกำหนดหัวเรื่องใหม่ ๆ ควรมีการติดต่อกันระหว่างกลุ่มบรรณารักษ์ในสาขาประชากรศาสตร์ เพื่อจะได้มีการใช้หัวเรื่องทางประชากรศาสตร์ในห้องสมุดให้เป็นแบบเดียวกัน

๕. เมื่อมีการจัดทำหนังสือคู่มือการใช้หัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์ขึ้น ควรมีการจัดทำคำอธิบายถึงวิธีการใช้หนังสือดังกล่าวอย่างละเอียดและชัดเจน เมื่อผู้ใช้หนังสือคู่มือสามารถเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ในด้านขนาดตัวอักษรที่ใช้พิมพ์หัวเรื่องและหัวเรื่องย่อในหนังสือคู่มือควรมีขนาดแตกต่างกันพอเหมาะ เพื่อให้ผู้ใช้หนังสือคู่มือสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

๖. ควรทำบัตรโยงข้อความให้มากพอที่จะครอบคลุมหัวเรื่องที่เกี่ยวข้อง และหัวเรื่องในห้องสมุดไม่ได้ใช้

๗. การแปลหัวเรื่องจากศัพท์ภาษาต่างประเทศ ควรมีการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ และในการเขียนทับศัพท์ในภาษาต่างประเทศ ควรมีวิธีเขียนตัวสะกดโดยดูเทียบจากหนังสือคู่มือหลักเกณฑ์ การเทียบตัวสะกดของราชบัณฑิตยสถาน เพื่อให้หัวเรื่องนั้นมีแนวการสะกดที่เหมือนกันทุกห้องสมุด และทำให้บัตรรายการไม่กระจัดกระจาย

๘. ควรมีการร่วมมือกันระหว่างบรรณารักษ์ในห้องสมุด เฉพาะในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ กับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในการกำหนดหัวเรื่องเฉพาะขึ้นใช้ นอกจากนี้บรรณารักษ์ในห้องสมุดเดียวกัน ควรมีการร่วมมือประสานงานกันด้วยในการเพิ่มเติมหัวเรื่องก่อนที่จะมีการร่วมมือประสานงานกันกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๙. ห้องสมุดแต่ละแห่ง ควรมีการจัดทำบัญชีหัวเรื่องใหม่ไว้ เพื่อสะดวกในการใช้และตรวจสอบ

๑๐. ควรมีบรรณารักษ์คนใดคนหนึ่งในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ ทำการสำรวจห้องสมุดเฉพาะในสาขานี้ และสาขาที่เกี่ยวข้องว่าใช้หัวเรื่องอะไรบ้าง แล้วนำมาประมวลเข้าเป็นหัวเรื่องที่ยอมรับกัน

จากข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยใครขอให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้ :-

๑. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เป็นศูนย์กลางประสานงานและรับผิดชอบในการกำหนดหัวเรื่องทางประชากรศาสตร์ โดยหน่วยงานนี้จะต้องประสานงานในด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบรรณารักษ์ในห้องสมุดเฉพาะในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ในประเทศไทย และเก็บรวบรวมข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับหัวเรื่องจากห้องสมุดต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อจะได้จัดทำหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์ที่ได้มาตรฐาน และทันสมัย เป็นที่ยอมรับกัน

๒. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ควรร่วมมือกับบรรณารักษ์ในสาขาวิชาเฉพาะ เช่น สาขาวิชาประชากรศาสตร์ กำหนดหัวเรื่องในสาขาวิชาเฉพาะขึ้น และจัดพิมพ์เป็นเอกสารแทรกประกอบ (Supplement) ในคู่มือการให้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

๓. ในการจัดทำหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาประชากรศาสตร์นี้ ควรคำนึงถึงผู้ใช้ห้องสมุดด้วย โดยอาจจะให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้แสดงความคิดเห็นว่าตนต้องการหัวเรื่องในลักษณะใด เพราะผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่นิยมใช้บัตรเรื่อง เพราะบัตรเรื่องเป็นบัตรรายการที่จะสนองความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดในการค้นหาหนังสือและเอกสารในห้องสมุด เมื่อผู้ใช้ห้องสมุดไม่สามารถจดจำชื่อผู้แต่ง หรือชื่อหนังสือได้ ดังนั้นในงานด้านบริการยังผู้ใช้ห้องสมุดประสบความสำเร็จในการค้นหาหนังสือและเอกสารได้มากเท่าไร ย่อมเป็นการแสดงว่างานบริการของห้องสมุดประสบความสำเร็จมากเท่านั้น

ตอนที่ ๒ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่องภาษาไทย
ในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ของผู้ใช้ห้องสมุด

จากผลการศึกษาถึงความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่องภาษาไทยในสาขาวิชา
 ประชากรศาสตร์ของผู้ใช้ห้องสมุด พอจะสรุปได้ดังนี้:-

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน ๓๕ คน เป็นหญิง ๒๐ คน และ ๑๕ คน
 เป็นชาย ผู้ตอบส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๕-๓๔ ปี ซึ่งมีถึง ๒๔ คน สำหรับระดับการศึกษาของ
 ผู้ตอบนั้น ปรากฏว่าผู้ตอบจำนวน ๓๒ คนจากผู้ตอบทั้งหมด ๓๕ คน มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรี
 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าผู้ตอบส่วนมากมีระดับการศึกษาสูง และมีผู้ตอบจำนวน ๑๗ คน กำลังศึกษาอยู่ใน
 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จนถึงปริญญาเอก ในด้านการสำรวจถึงสถานภาพการทำงาน
 ปรากฏว่า ๒๗ คนจากผู้ตอบทั้งหมดมีงานทำและทำงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐบาลทั้งสิ้น และอาชีพ
 ของผู้ตอบส่วนใหญ่จำนวน ๑๑ คน รับราชการในตำแหน่งอาจารย์ทั้งในมหาวิทยาลัยและโรงเรียน
 ระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาล

ในการรวบรวมแบบสอบถามนี้ ปรากฏว่าได้รับความร่วมมืออย่างดีพอสมควรจากผู้ตอบ
 แบบสอบถาม แต่มีข้อสังเกตว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถามช้ากว่าที่ผู้วิจัยได้กำหนด
 เวลาไปรับแบบสอบถามที่เป็น เช่นนี้ เพราะว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยแจกไปเป็นแบบสอบถามที่มี
 จำนวนมาก ผู้ตอบต้องใช้เวลาในการตอบมากพอสมควร อีกทั้งแบบสอบถามดังกล่าวต้องใช้เวลา
 ในการพิจารณาเพื่อหาคำตอบมาก ผู้ตอบจำต้องใช้สมาธิ และความตั้งใจตอบมากพอสมควร ดังนั้น
 ผู้วิจัยจึงได้รับแบบสอบถามช้ากว่ากำหนดที่ได้นัดหมายไว้ประมาณ ๑ สัปดาห์

สำหรับปัญหาในการรวบรวมแบบสอบถามนี้ ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น
 ว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยแจกให้ เป็นแบบสอบถามที่มีจำนวนมากเกินไปและผู้วิจัยมิได้จัดกลุ่มของหัวเรื่อง
 ให้ชัดเจน ทำให้ผู้ตอบเกิดความสับสน ดังนั้นคำตอบที่ได้อาจจะไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ผลจากการศึกษาถึงความนิยมในการเลือกใช้หัวเรื่อง สำหรับการค้นหาค้นหนังสือและ
 เอกสารในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ของผู้ใช้ห้องสมุดจำนวน ๓๕ คนนั้น พอจะสรุปผลได้ดังนี้:

๑. ผลจากการให้ผู้ใช้ห้องสมุดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความนิยมในการเลือกใช้
 หัวเรื่อง ปรากฏว่าจากคำตอบที่ได้นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนเกิดความเข้าใจสับสนว่า เมื่อแสดง

ความคิดเห็นว่าหัวเรื่องใดไม่เหมาะสมที่จะเป็นหัวเรื่องแล้ว และตนเองไม่ได้เสนอหัวเรื่องใหม่มาแทนนั้น จะต้องตอบคำตอบในช่อง "ไม่มีความเห็น" ด้วย เพราะไม่มีความเห็นในเรื่องหัวเรื่องใหม่ซึ่งในกรณีเช่นนี้ มีผู้ตอบที่มีความสับสนนั้นน้อยมาก อีกทั้งผู้ตอบที่แสดงความคิดเห็นว่า "ไม่มีความเห็น" เพียงอย่างเดียว ก็มีจำนวนน้อยมากเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เสนอตัวเลขของอัตราของผู้ไม่มีความเห็นในงานวิจัยนี้ เพราะส่วนมากแล้วผู้ตอบส่วนใหญ่จะแสดงความคิดเห็นกันเกือบทั้งหมด ซึ่งมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

๒. หัวเรื่องที่ผู้วิจัยเสนอให้ผู้ใช้อ้างอิงแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามมีทั้งหมด ๑,๓๐๕ หัวเรื่อง ซึ่งเป็นหัวเรื่องที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ๓ แหล่งดังนี้:-

(ก) หัวเรื่องจากหนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๓" จำนวน ๒๒๖ หัวเรื่อง

(ข) หัวเรื่องที่รวบรวมจากห้องสมุดต่าง ๆ ที่ทำการสำรวจ ๗ แห่ง จำนวน ๘๒๒ หัวเรื่อง

(ค) หัวเรื่องจากคำหรือวลีที่ใช้อย่างแพร่หลายในหนังสือและเอกสารทางด้านประชากรศาสตร์ จำนวน ๓๒๓ หัวเรื่อง

ในจำนวนหัวเรื่องทั้ง ๑,๓๐๕ หัวเรื่องนี้ พอจะจำแนกลักษณะการใช้คำในหัวเรื่องได้ดังนี้:-

ก. หัวเรื่องที่มีคำว่า "การ" นำหน้า เช่น "การศึกษา", "การเกิด"

ข. หัวเรื่องที่มีคำว่า "ความ" นำหน้า เช่น "ความสามารถมีบุตร", "ความยากจน"

ค. หัวเรื่องที่ใช้คำเชื่อม "และ", "กับ", และบุพบทอื่น ๆ เช่น "อาหารกับการเพิ่มประชากร", "มารดาและทารก"

ง. หัวเรื่องที่ใช้คำเสริมกลางคำ ได้แก่ "ทาง", "การ" เป็นต้น เช่น "โครงสร้างทางอายุและเพศ"

จ. หัวเรื่องที่มีการเรียงคำต่างกัน เช่นคำว่า "พฤติกรรมมนุษย์" "มนุษย์พฤติกรรม"

ฉ. หัวเรื่องที่มีการใช้ตัวสะกดต่างกัน ซึ่งเป็นหัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่น "ซิซฟิลิส", "ซิฟิลิส"

- ข. หัวเรื่องที่มีความแตกต่างในด้านความทันสมัยของหัวเรื่อง เช่น
"สิ่งแวดล้อม เป็นพิษ", "มลภาวะ"
- ช. หัวเรื่องที่มีความหมายกว้างและแคบ เช่น "ประชากร", "นโยบาย
ประชากร"
- ฅ. หัวเรื่องที่มีการกลับคำ เช่น "ศึดยา, การ", "ประชากร, การควบคุม"
- ญ. หัวเรื่องที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ เช่น "แรงงาน-สถิติ", "ประชากร-
การประชุม"
- ฎ. หัวเรื่องที่มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างกัน เช่น "พันธุศาสตร์-มนุษย์",
"พันธุศาสตร์, มนุษย์"

จากผลการศึกษาปรากฏว่า หัวเรื่องที่ผู้วิจัยเสนอไปส่วนใหญ่ผู้ตอบเห็นว่าเหมาะสม กล่าวคือมีหัวเรื่องจำนวน ร้อยละ ๗๗.๐ จากหัวเรื่องทั้งหมดที่มีผู้ให้ความเห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม จำนวนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปของผู้ตอบทั้งหมด สำหรับหัวเรื่องที่เหมาะสมที่มีผู้ตอบเกิน ร้อยละ ๔๐ ของผู้ตอบทั้งหมด ตัวอย่างเช่น "การเกิด", "การสำรวจภาวะเจริญพันธุ์", "นโยบายประชากร", "แผนประชากร" เป็นต้น (ดูรายละเอียดจากบทที่ ๕ หน้า ๑๗๙-๑๘๔)

หัวเรื่องที่ใช้ทั้งห้องสมุดนิยมใช้กัน โดยมีอัตราของผู้ตอบที่เห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม อยู่ในระดับที่สูงมาก มีทั้งหมด ๓๒๔ หัวเรื่อง จะสังเกตเห็นว่าหัวเรื่องส่วนใหญ่เป็นหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคำสามัญทั่วไป และเป็นคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดคุ้นเคยกัน มีหัวเรื่องเพียง ๓ หัวเรื่อง หรือเมื่อเทียบเป็นอัตราร้อยละแล้วจะได้เพียงร้อยละ ๐.๙ จากหัวเรื่อง ๓๒๔ หัวเรื่อง ที่มีเครื่องหมายวรรคตอนค้นคำ ได้แก่ "จิตวิทยา, ทฤษฎี" "สาธารณสุข-กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ" และ "สูติแพทย์-นรีเวชวิทยา"

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่มาของหัวเรื่อง จำนวน ๓๒๔ หัวเรื่องแล้ว ผลปรากฏว่า หัวเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยมและเป็นที่ยอมรับสูง ได้แก่ หัวเรื่องที่รวบรวมมาจากหนังสือการให้หัวเรื่องภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย กล่าวคือ มีจำนวน ๑๐๘ หัวเรื่อง จาก ๓๒๔ หัวเรื่อง หรือเมื่อเทียบกับหัวเรื่องทั้งหมดที่รวบรวมมาจากหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องดังกล่าว จะได้ในอัตรา ร้อยละ ๔๗.๗ จากหัวเรื่องที่คัดเลือกมาจากหนังสือคู่มือจำนวน ๒๒๖ หัวเรื่อง นอกจากนี้หัวเรื่อง ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับอย่างสูงดังกล่าวนี้ เป็นหัวเรื่องที่มีความหมายกว้าง ไม่เฉพาะ

เจาะจงในสาขาวิชาประชากรศาสตร์มากนัก ซึ่งแตกต่างจากหัวเรื่องที่รวบรวมมาจากหนังสือและเอกสารในสาขาประชากรศาสตร์ ซึ่งเป็นหัวเรื่องที่ได้รับการนิยามและเป็นที่ยอมรับรองลงมา หัวเรื่องดังกล่าวเป็นหัวเรื่องที่เฉพาะเจาะจงในสาขาวิชาประชากรศาสตร์ ซึ่งมีจำนวน ๔๘ หัวเรื่อง จาก ๓๒๘ หัวเรื่อง หรือเมื่อเทียบกับจำนวนหัวเรื่องที่ได้รับรวบรวมมาจากหนังสือและเอกสารทางประชากรศาสตร์แล้ว จะได้ในอัตราร้อยละ ๓๐.๓ จากหัวเรื่องที่คัดเลือกมาจากหนังสือและเอกสารทางประชากรศาสตร์ จำนวน ๓๒๓ หัวเรื่อง สำหรับหัวเรื่องที่ได้รับการนิยามและเป็นที่ยอมรับน้อย ได้แก่หัวเรื่องที่รวบรวมมาจากห้องสมุด ๗ แห่ง มีจำนวน ๑๔๔ หัวเรื่อง หรือร้อยละ ๑๘.๑ จากหัวเรื่องที่รวบรวมมาจากห้องสมุด จำนวน ๘๒๒ หัวเรื่อง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้แยกกลุ่มหัวเรื่องที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน แต่มีลักษณะการใช้คำต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงหัวเรื่องที่มีการกลับคำ หัวเรื่องที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ และหัวเรื่องที่เป็นคำสามัญธรรมดาที่ใช้กันทั่วไป โดยมีหัวเรื่องที่ใช้ศึกษาทั้งหมด ๖๐ กรณี ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า หัวเรื่องที่ใช้ห้องสมุดนิยมเลือกใช้กัน เป็นหัวเรื่องที่เป็นคำสามัญธรรมดาทั่วไป และไม่มีการกลับคำ หรือใช้เครื่องหมายวรรคตอนใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งมีถึงร้อยละ ๘๖.๗ สำหรับหัวเรื่องที่เหลือร้อยละ ๓.๓ หรือหัวเรื่องจำนวน ๒ หัวเรื่องนั้น เป็นหัวเรื่องที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบซึ่งได้แก่ หัวเรื่อง "ประชากรศาสตร์-วิจัย" และ "จิตเวชศาสตร์-ในวัยทารกและเด็ก" และหัวเรื่องที่ได้รับการนิยามส่วนใหญ่เป็นหัวเรื่องที่มาจากห้องสมุด ๗ แห่ง ที่ทำการสำรวจและจากหนังสือและเอกสารทางประชากรศาสตร์

สำหรับหัวเรื่อง ๖๐ หัวเรื่อง ที่ได้รับการนิยามในการเลือกใช้จากผู้ใช้ห้องสมุด ตัวอย่างเช่น "ภาวะเจริญพันธุ์" "การคาดประมาณจำนวนประชากร" "การเพิ่มประชากร" "การวางแผนครอบครัว" "การคุมกำเนิด" เป็นต้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ ๕ หน้า ๑๔๑-๑๔๒)

หัวเรื่องที่ใช้ห้องสมุดนิยมเลือกใช้นี้ จะเห็นได้ว่าหัวเรื่องส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นคำสามัญธรรมดาทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ใช้ห้องสมุดคุ้นเคย และนิยมใช้เป็นหัวเรื่องในการค้นบัตรเรื่องของห้องสมุด ซึ่งคำที่ได้รับการนิยามเหล่านี้ส่วนมากเป็นหัวเรื่องที่ไม่มีความหมายการใช้คำกลับคำ หรือไม่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ใช้ห้องสมุดที่ตกอยู่ในกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่สูงพอควรและได้พบเห็นคำดังกล่าวอยู่เสมอ จึงมีความคุ้นเคยที่จะใช้คำที่ตนเคยเห็นบ่อยครั้ง และเป็นคำที่ใช้กันเป็นประจำ นอกจากนี้ผู้ตอบ

ยังเป็น อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และนักวิจัย ซึ่งต้องมีการค้นคว้ามาก ศัพท์ต่าง ๆ ในหนังสือและเอกสารจึงผ่านตามากและพบอยู่เป็นประจำ ดังนั้นผู้ใช้ห้องสมุดจึงอาศัยหลักความเคยชินกับคำที่พบเห็นมาใช้ในการค้นบัตรเรื่องของห้องสมุด

จากผลการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบว่าในการเพิ่มเติมหัวเรื่องของบรรณารักษ์ ซึ่งส่วนมากจะยึดหลักเกณฑ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในการกำหนดหัวเรื่อง หัวเรื่องที่กำหนดขึ้น จึงมีลักษณะการใช้คำกลับคำ หรือการใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ ส่วนผู้ใช้ห้องสมุดกลับมีความนิยมในการเลือกค้นหัวเรื่อง จากคำที่ตนคุ้นเคยและพบเห็นเป็นประจำ โดยไม่มีการกลับคำอย่างเช่นที่บรรณารักษ์ใช้กัน ดังนั้น จึงก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกันในเรื่องการใช้หัวเรื่องของบรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบรรณารักษ์จะแก้ปัญหานี้ โดยอาศัยบัตรโยงก็ตาม แต่ก็ไม่อาจสนองความพึงพอใจในการค้นหาหัวเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุดได้ ซึ่งผู้ใช้ห้องสมุดบางคนให้ความเห็นว่า การมีบัตรโยงมาก ๆ จะอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้ห้องสมุดก็จริง แต่บางครั้งเมื่อผู้ใช้ห้องสมุดต้องพบกับบัตรโยงบ่อย ๆ ก็ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและท้อใจในการที่จะค้นหาหนังสือที่ตนต้องการค้นต่อไป

ข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้คือ :-

๑. หัวเรื่องบางคำที่เป็นศัพท์ทางวิชาการ ผู้ใช้ห้องสมุดที่เป็นนักวิชาการเองยังให้ความเห็นว่า ไม่ควรใช้ ควรใช้คำที่เป็นคำทั่วไป และเป็นคำที่รู้จักกันดี เช่น คำว่า "การบริบาลและรักษา" ควรใช้คำว่า "การดูแล" แทน ดังนั้นจึงเป็นข้อที่ควรพิจารณาว่า ในการกำหนดหัวเรื่องจากศัพท์ทางวิชาการนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดมีความคุ้นเคยแค่ไหนกับคำ ๆ นั้น ถ้าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคย ก็ไม่ควรนำมาใช้ เพราะจะเป็นปัญหาให้กับผู้ใช้ที่ไม่ใช่ นักวิชาการ

๒. การทำบัตรโยงข้อความ (Cross Reference) นั้น แม้ว่าจะมีประโยชน์มากก็ตาม แต่ถ้าผู้ใช้ห้องสมุดต้องพบบัตรโยงบ่อยครั้ง ก็จะทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดต้องเสียเวลามากขึ้นในการค้นเรื่องที่ต้องการ และบางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายและหมดกำลังใจ แต่ถ้าห้องสมุดใดสามารถที่จะกำหนดหัวเรื่องตรงตามคำที่ผู้ใช้ต้องการค้นแล้ว ผู้ใช้ห้องสมุดจะค้นเอกสารในเรื่องที่ตนต้องการได้ทันที ทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดมีกำลังใจที่จะค้นต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งยังมีผลสืบเนื่องไปถึงงานบริการของห้องสมุดด้วยว่ามีการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

๓. หัวเรื่องที่ผู้วิจัย เสนอให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามบางข้อ มีเพียงหัวเรื่องเดียวให้ตัดสินใจว่าเหมาะสมหรือไม่ ผู้ตอบส่วนมากจะตอบคำว่า "เหมาะสม" แม้ว่าหัวเรื่องนั้นจะมีการกลับคำก็ตาม แต่ถ้าในกรณีมีหลายหัวเรื่องให้เลือกในข้อเดียว ผู้ตอบจะเลือกตอบคำที่คุ้นเคย เป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม ซึ่งผลปรากฏว่า หัวเรื่องเหล่านั้นเป็นหัวเรื่องที่มีลักษณะคำแบบคำสามัญธรรมดา ไม่มีการกลับคำ หรือมีหัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่ ดังนั้น ผลของการศึกษาที่ออกมาอาจจะไม่สมบูรณ์ เพราะความสับสนในการเลือกหัวเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหัวเรื่องที่ใช้เลือกมีมากเกินไป

๔. ในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับหัวเรื่องของผู้วิจัยนั้น ผู้วิจัยมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอหัวเรื่องเพิ่มเติมจากที่ได้เสนอให้ ดังนั้นการสำรวจครั้งนี้จึงมีค่าที่เป็นหัวเรื่องจำกัดเฉพาะที่ผู้วิจัยสามารถจะรวบรวมมาได้ จึงอาจจะเป็นผลให้ได้หัวเรื่องที่ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น ในแบบสอบถามมีคำว่า "โครงการช่วยเหลือประชากร" แต่ไม่มีคำว่า "โครงการประชากร" ซึ่งบางครั้งคำว่า "โครงการประชากร" ผู้ตอบอาจเห็นว่าน่าจะเป็นหัวเรื่องได้ แต่ผู้ตอบไม่ทราบจะเพิ่มเติมตรงไหนดี เพราะผู้วิจัยมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตอบเพิ่มเติมหัวเรื่องขึ้นเองได้

๕. หัวเรื่องใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอมา ปรากฏว่าหัวเรื่องบางหัวเรื่องของผู้ตอบ เสนอมีลักษณะการใช้คำกลับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ตอบที่เสนอแนะหัวเรื่องดังกล่าวเป็นผู้ที่เคยช่วยงานทางด้านห้องสมุดมาก่อน

๖. หัวเรื่องของผู้ตอบ เสนอแนะมาบางหัวเรื่องให้ความหมายที่ผิดไปจากหัวเรื่องที่ผู้วิจัยเสนอไปให้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้ตอบมีความต้องการหัวเรื่องที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมเนื้อหาในข่ายทั้งหมด หรืออาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาประชากรศาสตร์อย่างชัดเจน

ตัวอย่างของหัวเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้ตอบที่มีความหมายผิดไปจากหัวเรื่องที่ผู้วิจัยเสนอให้ เช่น "การไม่รู้หนังสือ" ผู้ตอบ เสนอคำว่า "ประชากรศึกษา" "อายุชัยเฉลี่ย" ผู้ตอบเสนอคำว่า "โครงสร้างทางอายุและเพศ" (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ ๕ หน้า ๙๓)

๗. ในการที่ผู้วิจัยได้นำหัวเรื่องทั้งหมดที่ได้รวบรวมมาสร้างแบบสอบถามในครั้งนี้ ทำให้ได้จำนวนผู้ตอบไม่มากเท่าที่ควร เพราะแบบสอบถามมีจำนวนมาก และผู้วิจัยมุ่งที่จะทดสอบหัวเรื่องทั้งหมดว่าได้รับความนิยมจากผู้ใช้เพียงไรเป็นสำคัญ

แต่อย่างไรก็ดี ผลของการศึกษาคั้งนี้ ได้ให้ข้อคิดสำหรับบรรณารักษ์ในการจัดหมู่ และทำบัตรรายการภาษาไทยว่า หัวเรื่องที่กำหนดขึ้น โดยใช้ลักษณะการกลับคำหรือการใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่นั้น ไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าที่ควรจากผู้ใช้ห้องสมุด และในการกำหนดหัวเรื่องในคราวต่อไป ทำให้เกิดข้อคิดที่ว่า หัวเรื่องที่กำหนดขึ้นใช้ควรจะมีการกลับคำหรือไม่ และควรใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่มากน้อยแค่ไหน

จากผลการศึกษาทำให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้หัวเรื่องของบรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุดทั้ง ๒ กลุ่ม ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงจะไม่เสนอคำใดคำหนึ่งตายตัวเพื่อที่จะให้เป็นหัวเรื่องที่ใช้ในห้องสมุด แต่ขอเสนอหลักเกณฑ์ในการพิจารณาถึงระดับความเหมาะสมที่จะเลือกใช้หัวเรื่องไว้ดังนี้:-

ก. หัวเรื่องที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม จำนวนระหว่าง ๒๕-๓๕ คน หรือประมาณร้อยละ ๓๐ ขึ้นไป จัดว่าเป็นหัวเรื่องที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับสูง

ข. หัวเรื่องที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม จำนวนระหว่าง ๑๓-๒๔ คน หรือร้อยละ ๓๖.๐-๖๕.๐ จัดว่าเป็นหัวเรื่องที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค. หัวเรื่องที่มีผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่าเป็นหัวเรื่องที่เหมาะสม จำนวนระหว่าง ๐-๑๒ คน หรือประมาณร้อยละ ๐.๐-๓๕.๐ จัดว่าเป็นหัวเรื่องที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ถ้าหัวเรื่อง ๒ หัวเรื่อง มีอัตราร้อยละของความเหมาะสมใกล้เคียงกัน อาจใช้เกณฑ์ว่า หัวเรื่องที่มีอัตราร้อยละสูงกว่า เป็นหัวเรื่องที่เหมาะสมมากกว่า จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น คาดว่าจะช่วยให้บรรณารักษ์แต่ละห้องสมุดได้เลือกใช้หัวเรื่องในตารางที่ ๒๑ ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

ข้อคิดที่ผู้วิจัยได้จากงานวิจัยนี้อีกประการหนึ่งคือ หัวเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นประโยชน์ทั้งบรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุด แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบรรณารักษ์และจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดแล้ว จะเห็นได้ว่ามีจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดใช้บัตรเรื่องมากกว่าจำนวนบรรณารักษ์ใช้หลายเท่าตัว ดังนั้นในการกำหนดหัวเรื่องที่ได้ประสิทธิภาพนั้น บรรณารักษ์ควรจะต้องศึกษาถึงผู้ใช้ห้องสมุดว่ามีความประสงค์

ที่จะใช้หัวข้อเรื่องในลักษณะใด เพื่อว่าบรรณารักษ์จะได้ทราบถึงความนิยมในการเลือกใช้หัวข้อเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุด และจะได้กำหนดหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด ซึ่งเป็นผลให้ผู้ใช้งานห้องสมุดสามารถค้นหาเรื่องที่ต้องการค้นโดยใช้บัตรรายการได้ นอกจากนี้บรรณารักษ์ยังสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดหัวข้อเรื่องขึ้นใช้ของผู้ใช้ห้องสมุดไปปรับปรุงกฎเกณฑ์การกำหนดหัวข้อเรื่องของห้องสมุดให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการกำหนดหัวข้อเรื่องขึ้นใช้ในห้องสมุด ควรให้นักภาษาศาสตร์ได้มีส่วนในการกำหนดหัวข้อเรื่องด้วย แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงผู้ใช้ห้องสมุดด้วยว่ามีความเข้าใจภาษาในระดับใด ถ้าผู้ใช้ห้องสมุดนิยมภาษาที่ง่าย นักภาษาศาสตร์ก็ไม่ควรที่จะกำหนดศัพท์ที่ยากนักหรือศัพท์ที่ผู้ใช้ห้องสมุดไม่คุ้นเคย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

๑. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมหัวข้อเรื่องใหม่ที่ผู้ใช้ห้องสมุดเสนอมา แต่ที่ผู้วิจัยมิได้กล่าวไปในผลสรุปการวิจัย เพราะว่าหัวข้อเรื่องดังกล่าวมีอัตราร้อยละของผู้เสนอหัวข้อเรื่องใหม่น้อยมาก แต่อย่างไรก็ดีผู้วิจัยได้เสนอหัวข้อเรื่องใหม่ดังกล่าวไว้ในตารางที่ ๒๑ ในบทที่ ๕ และผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าจะนำหัวข้อเรื่องใหม่เหล่านั้นมาศึกษาต่อไปว่าสมควรจะนำมาใช้เป็นหัวข้อเรื่องในห้องสมุดหรือไม่ ผู้ใช้จะนิยมใช้มากน้อยแค่ไหน ตัวอย่างหัวข้อเรื่องใหม่ ได้แก่:

การปฏิรูปการศึกษา	ใช้แทนหัวข้อเดิมว่า	การศึกษา, การปฏิรูป
คู่มือการสอน	" "	การสอน-คู่มือ
การวัดเจตคติ	" "	เจตคติ, การวัด
จิตเวชวัยรุ่น	" "	จิตเวชศาสตร์วัยรุ่น
สถิติการค้า	" "	การค้า-สถิติ
การทำลายทารกในครรภ์	" "	การทำแท้ง เป็นต้น

๒. ในการศึกษารังต่อไปควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการใช้หัวข้อเรื่องของผู้ใช้ห้องสมุดกันบ้าง กล่าวคือ เป็นการศึกษาถึงความสำเร็จที่ผู้ใช้ห้องสมุดได้รับจากการค้นบัตรเรื่องแต่ละหัวข้อเรื่อง ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้ใช้ห้องสมุดค้นบัตรเรื่องที่ว่า "การคุมกำเนิด" ผู้ใช้ห้องสมุดจะได้หนังสือที่ให้เนื้อหาตรงตามต้องการหรือไม่ หนังสือที่ได้นั้นให้เนื้อหาที่

กว้างเกินไปกว่าจุดประสงค์ที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการค้นหรือไม่ แต่ถ้าผู้ใช้ห้องสมุดค้นหัวข้อเรื่องจาก คำว่า "ยาเม็ดคุมกำเนิด" แล้ว ผู้ใช้อาจจะได้หนังสือที่ให้เนื้อหาเฉพาะยิ่งขึ้น และอาจตรงตาม ความต้องการที่จะค้นยิ่งขึ้น ในการศึกษาเป็นการวัดถึงประสิทธิภาพของหัวข้อเรื่องที่กำหนดขึ้นว่า มีผลต่อผู้ใช้ห้องสมุดมากน้อยเพียงไร ทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดประสบความสำเร็จในการค้นหาหนังสือและ เอกสารที่ตนต้องการมากน้อยเพียงไรหรือไม่

๓. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาในลักษณะที่ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถคิดคำที่จะใช้ เป็นหัวข้อเรื่องได้เอง โดยผู้วิจัยจะต้องกำหนดขอบเขตของเรื่องอย่างชัดเจนและละเอียดพอที่ผู้ใช้ ห้องสมุดสามารถเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน เพื่อให้ผู้ใช้จะได้เลือกคิดคำที่จะเป็นหัวข้อเรื่องได้ตรงจุด เป้าหมายที่สุด การวิจัยในลักษณะนี้ผู้วิจัยสามารถเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามได้ มากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย